

РОЗДІЛ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/103>

МЕТА СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

THE PURPOSE OF THE INVESTIGATIVE EXPERIMENT: COMPARATIVE LEGAL ASPECT

Гетьман Г.М., к.ю.н.,
асистентка кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

В статті розкривається актуальне для сучасної правозастосовної практики та доктрини кримінального процесу питання, щодо процесуальної процедури проведення слідчого експерименту у порівняльному вимірі. Вибір наукового дослідження було обумовлено тим, що у ст. 194 Кримінально-процесуального кодексу 1960 р. була закріплена така слідча дія, як відтворення обстановки і обставин події і через доктринальні висновки, які були сформовані через дискусії науковців, її правовий зміст був наповнений саме кризь призму охоплення нормативного змісту двох самостійних слідчих дій, таких як слідчий експеримент та перевірка показань на місці. Саме тому, правовий зміст та процедурні аспекти, закріплені у ст. 194 КПК України 1960 р., протягом багатьох років, до прийняття у 2012 р. чинного Кримінального процесуального кодексу України, залишався чітко не визначеним, що призводило до відсутності єдності у розумінні змісту, багатьох наукових дискусій та виявлення, зокрема, дефектів означеної норми, яка не відповідала вимогам нормотворчої техніки, а отже й потребам правозастосовної практики. Прийняття у 2012 р. чинного кримінального процесуального законодавства, окрім того закріпленням у ст. 240 Кримінального процесуального кодексу такої окремої слідчої (розшукової) дії, як слідчого експерименту, створило нові дискусії щодо потреби закріплення такої слідчої дії, як перевірка показань на місці та правил її проведення. Автором вже були здійснені наукові пошуки у цьому напрямі, зокрема, у попередніх роботах була висловлена думка, щодо недоцільності переносу дискусії радянської доби, в площину сьогодення стосовно слідчого експерименту та перевірки показань на місці, а також того, що концептуальні положення, що покладені в основу КПК 2012 р. містять процесуальний механізм за допомогою якого слідчий, дізнавач та прокурор можуть здійснити перевірку наданих раніше показань. Все це, у свою чергу, сприяло проведенню порівняльного аналізу кримінального процесуального законодавства країн СНД, метою якого було з'ясування саме процесуальної природи та змісту такої слідчої (розшукової) дії як слідчий експеримент, а окрім того, виокремленню специфіки її проведення.

Ключові слова: кримінальне провадження, слідчі (розшукові) дії, слідчий експеримент, перевірка показань на місці, належна правова процедура, докази, джерела доказів, кримінальне процесуальне порівняння, тлумачення норм кримінального процесуального права.

The article deals with the issue of the procedural procedure for conducting doctrine of criminal procedure, the issue of the procedural procedure for conducting an investigative experiment in a comparative perspective is covered in the article. The choice of scientific research was due to the fact that Article 194 of the Code of Criminal Procedure of 1960 enshrined such an investigative action as reconstruction of the situation and circumstances of an event, and due to the doctrinal conclusions formed through the discussions of scholars, its legal content was filled through the prism of covering the normative content of two independent investigative actions, such as an investigative experiment and verification of testimony on the spot. That is why the legal content and procedural aspects enshrined in Article 194 of the CPC of Ukraine of 1960 remained unclear for many years, until the adoption of the current Criminal Procedure Code of Ukraine in 2012, which led to a lack of unity in understanding the content, many scientific discussions and the identification of defects in the said rule, which did not meet the requirements of lawmaking technique and, therefore, the needs of law enforcement practice. Adoption of the current criminal procedure legislation in 2012, in addition to enshrining in Article 240 of the Criminal Procedure Code such a separate investigative (detective) action as an investigative experiment, created new discussions on the need to enshrine such an investigative action as verification of testimony on the spot and the rules for its conduct.

The author has already carried out scientific research in this area, in particular, in previous works he expressed the opinion that it is inexpedient to transfer the discussion of the Soviet era to the present day regarding the investigative experiment and verification of testimony on the spot, and that the conceptual provisions underlying the CPC of 2012 contain a procedural mechanism by which the investigator, the investigator and the prosecutor can verify the testimony given earlier. All of this, in turn, contributed to the comparative analysis of the criminal procedural legislation of the CIS countries, the purpose of which was to clarify the procedural nature and content of such an investigative (detective) action as an investigative experiment, and, in addition, to identify the specifics of its conduct.

Key words: criminal proceedings, investigative (detective) actions, investigative experiment, verification of testimony on the spot, due process of law, evidence, sources of evidence, criminal procedural comparison, interpretation of criminal procedural law.

У кримінальному процесі проблемам проведення слідчих дій присвячували увагу багато науковців та дослідників, адже такі дії є основним засобом збирання, фіксації та перевірки доказів у кримінальному процесуальному доказуванні. У напрямі досліджень проведення слідчого експерименту та відтворення обстановки і обставин події наукові пошуки та напрацювання були здійснені відомими представниками провідних українських наукових шкіл процесуалістів та криміналістів, серед яких слід виокремити Ю. П. Аленіна, Л. Е. Ароцкера, М. І. Бажанова, В. П. Бахіна, М. М. Бокаріуса, В. І. Гевко, В. Г. Гончаренко, В. А. Журавеля, В. П. Колмакова, В. О. Конова-

лову, О. І. Котюк, Г. А. Матусовського, М. М. Михеєнко, В. Г. Лукашевича, Д. П. Письменного, М. В. Салтевського, С. М. Стахівського, В. М. Стратонова, Л. Д. Удалову, В. Ю. Шелітько, В. П. Шибіко та інших.

З урахування наукових здобутків з цього питання за останні 50 років (це і дисертаційні, монографічні дослідження, наукові статті, практичні рекомендації), за мету нашого дослідження в основу було покладено порівняльний аналіз кримінального процесуального законодавства деяких інших країн, а також здійснення тлумачення ст. 240 КПК 2012 р. для усвідомлення сутності, правового змісту та процесуального порядку проведення такої

слідчої (розшукової) дії, як «слідчий експеримент». Адже, ефективність проведення тієї чи іншої процесуальної дії залежить не тільки від прямого дотримання норм чинного кримінального процесуального законодавства, під час безпосереднього її виконання, а часто й від взаємодії органів досудового розслідування з науковцями, у напрямі об'єднання спільних знань та напрацювань, аналізі практики, а також у поєднанні з теоретичним та практичним досвідом інших країн.

Звернення до КПК інших держав надає можливість провести узагальнення, у теоретичному напрямі, вивчити та визначити шляхи, якими йдуть законодавці інших країн. Зокрема, у просторі СНД, інститут слідчого експерименту та перевірки показань на місці закріпленій у кримінальних процесуальних кодексах Азербайджану (гл. XXXIV) [6], Естонії (розділ 4 та 6 глави 3) [8], Казахстану (глава 32) [11], Киргизії (глави 29 та 30) [9], Литви (розділ 3 глави XIII) [3], Молдови (частини 1 та 3 глави III) [14], Таджикистану (глави 21 та 23 розділу VII) [12], Туркменістану (глава 32) [4], Узбекистану (глави 15 та 19) [13].

Що стосується кримінальних процесуальних кодексів Вірменії (глава 34) [10], Грузії (глава XV) [7], Латвії (глава 10) [5] та України [1], то одразу слід звернути увагу що законодавці цих країн, на підставі реформ у сфері кримінальної юстиції та відповідних рекомендацій, що були напрацьовані у практичній сфері, відобразили у відповідних положеннях статей саме вже інститут слідчого експерименту.

Варто зазначити, що в жодному з порівнюваних кримінальних процесуальних кодексів, які стали предметом здійснення порівняльного аналізу, відсутнє змістовне, розвинене, наукове визначення поняття «слідчий експеримент».

В ст. 240 КПК України [1] закріплено, що з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань.

Подібне визначення міститься у порівнюваних кримінальних процесуальних кодексах Туркменістану (ч. 1 ст. 286), Казахстану (ч. 1 ст. 258) та Таджикистану (ч. 188).

Аналізуючи відповідні статті кримінальних процесуальних кодексів відповідних країн, які стали предметом нашого дослідження, слід виокремити мету слідчого експерименту, яка, зокрема, виявляється у перевірці та уточненні відомостей. Зокрема, в ч. 1 ст. 262 КПК Азербайджану та в ч. 1 ст. 123 КПК Молдови закріплено, що слідчий експеримент проводиться з метою перевірки та уточнення даних, які мають значення для кримінального переслідування та можуть бути розслідувані за умови проведення дослідів та здійснення інших випробувань. Проте, в КПК Молдови законодавець закріпив, що слідчий експеримент, окрім іншого, проводиться шляхом проведення експерименту або інших випробувань (ч. 1 ст. 123). Подібна за змістом мета, передбачена ч. 1 ст. 242 КПК Вірменії, тобто це перевірка даних, які мають значення для справи, проведення дослідів та інших випробувань (ч. 1 ст. 242).

Досліджуючи зміст слідчого експерименту кримінальних процесуальних кодексів Туркменістану, Казахстану, Таджикистану, Азербайджану, Молдови та Вірменії, слід звернути увагу, що законодавці вживаючи терміни «експеримент» та «випробування» не розкривають їх сутності та змісту, з точки зору практичної діяльності слідчого під час проведення такої слідчої дії, як слідчий експеримент.

В ч. 1 ст. 217 КПК Киргизстану закріплено, що слідчий експеримент полягає у проведенні спеціальних дій з метою перевірки зібраних по справі доказів, передбачає можливість отримання нових доказів, перевірки та оцінки слідчих версій щодо можливості чи неможливості існування тих чи інших явищ та фактів. Значно вужчою є норма

КПК Грузії, оскільки тут визначається, що слідчий експеримент проводиться для перевірки отриманої інформації (показань) та слідчих версій (ст. 129). В КПК Литви зазначено, що експеримент проводиться з метою перевірки показань чи версій, шляхом відтворення обстановки, дій чи інших обставин досліджуваної події або проведенням необхідних випробувань (ст. 197). КПК Естонії визначає мету слідчого експерименту через з'ясування дослідним шляхом чи мали місце обставини або дії, які відносяться до розслідуваної події під час вчинення злочину, або перевірки можливості їх сприйняття (ч. 1 ст. 93). КПК Латвії мету слідчого експерименту визначає через з'ясування того, чи могла подія чи дія відбутися за певних умов і певним чином, а також з метою отримання нової інформації та вивчення раніше отриманої інформації, умов, які мають або можуть мати значення у справі (ст. 171).

Цікавим є шлях, яким пішов законодавець Республіки Узбекистан, адже у КПК означеної країни, в главі 19 «Експеримент» (ст.ст. 153–156) мова йде не тільки про слідчий експеримент. У ст. 153 КПК Узбекистану закріплено, що дізнавач, слідчий, суд мають право перевірити показання свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених, підсудних, інші докази, а також версії по справі шляхом відтворення певних дій, обставин. Підставою проведення експерименту є постанова дізнавача, слідчого (а у випадках, якщо проведення експерименту може спричинити майнову шкоду громадян, підприємств, установ організації, зміну режиму виробництва, графіку руху транспортних засобів та ін. несприятливі наслідки – постановою дізнавача або слідчого має бути санкціонована прокурором), або ухвала суду (ч. 1 ст. 154).

Зміст експерименту, відповідно до ч. 2 ст. 155 КПК Узбекистану, полягає в тому, що до проведення дослідних дій має бути відтворена обстановка досліджуваної події в точній відповідності з показаннями або версіями, які перевіряються. До початку підозрюваному, обвинуваченому, підсудному, потерпілому, свідку може бути запропоновано, кожному окремо, відтворити обстановку та обставини події, учасником або очевидцем якого особа була. Після чого дізнавач, слідчий або суд проводять необхідні досліді (випробування), для чого може бути застосовано вимірювання, фотографування, кінозйомка, звукозапис, відеозапис, складання планів, схем, креслень, виготовлення експериментальних зліпків та відбитків (ч. 2 ст. 155).

Момент, який також потребує уваги, це залучення експерта під час проведення слідчого експерименту. Майже у всіх порівнюваних кримінальних процесуальних кодексах чітко визначено слідчий експеримент, як слідчу дію, яка проводиться слідчим. Проте, саме в КПК Узбекистану закріплено, що експеримент, який проводиться експертом, є складовою частиною судової експертизи (ч. 3 ст. 154), а не слідчою чи судовою дією. Схожа норма виявляється в КПК Естонії (ч. 4 ст. 93), через закріплення положення щодо результатів слідчого експерименту, які не можуть ґрунтуватися на спеціальних знаннях. Однак, КПК Грузії зазначено, що для участі в слідчому експерименті може бути залучений експерт, а для проведення випробувань – інші особи (ч. 1 ст. 130).

Аналіз указаних статей порівнюваних кримінальних процесуальних законодавств дозволив виділити цілі слідчого експерименту, які в загальному вигляді можна звести до наступного – це перевірка та уточнення відомостей, які були отримані раніше від підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, свідка, в окремому випадку (Узбекистан) підсудного; перевірка слідчих версій. Проте, у жодному із положень означених КПК, які регулюють проведення слідчого експерименту, відсутнє нормативне закріплення щодо можливості отримання нової інформації. Завершення слідчого експерименту зводиться лише до фіксації отриманих результатів у протоколі цієї слідчої дії. Однак, логічно існує доволі висока вірогідність не тільки під-

твердження раніше отриманої інформації, а й виявлення (отримання) нової, яка може у подальшому стати доказовою. Окрім того, обмеження проведення слідчого експерименту лише перевіркою та уточненням існуючої доказової інформації, безумовно звужує межі цієї слідчої дії. Тобто, в такому випадку, якщо за допомогою проведення слідчого експерименту не може бути отримана нова доказова інформація, то ця слідча дія втрачає свою самостійність та має бути складовою частиною інших слідчих дій, що є неконструктивним з токи зору практичної діяльності слідчого та правозастосовної практики, також сучасного визнання слідчого експерименту, як самостійної слідчої дії. Однак, у науці кримінального процесу піддавалися сумнівам твердження про те, що метою слідчого експерименту є отримання нових доказів, адже ця мета притаманна всім слідчим діям, а безпосередньо метою слідчого експерименту, що закріплена в законі є уточнення даних, що мають значення для кримінального провадження.

Зокрема, законодавці не всіх країн колишньої СНД визнали можливим та необхідним, визначити за цією слідчою дією перевірку слідчих версій. Тільки у КПК Грузії, Киргизстану, Литви та Узбекистану закріплено таку мету, як перевірка версій.

Зважаючи на те, що докази це фактичні дані, які отримані у передбаченому кримінальним процесуальним законом порядку (ст. 84 КПК України), зокрема, що хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі (ст. 104 КПК України), слід звернути увагу на те, що закріплення у КПК слідчого експерименту як слідчої дії логічно тягне за собою не тільки визнання, а й визначення за відповідними нормами, можливості отримання нової доказової інформації шляхом проведення слідчого експерименту. Окрім того, сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, втручання та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК (ст. 93 КПК України) (див. *більш* детально статтю О. В. Капліної [2]).

Здійснення порівняльного аналізу положень, указаних кримінальних процесуальних кодексів, в яких законодавці закріпили норми щодо проведення перевірки показань на місці, не підминивши її виключно слідчим експериментом, не можна залишити поза увагою також її мету та зміст.

Проте, одразу слід звернути увагу, що закріплення на законодавчому рівні в кримінальних процесуальних кодексах пострадянських країн цієї слідчої дії, в певній мірі зведено до акцентування уваги на її діяльнісному аспекті (тобто, мета, учасники, наслідки недотримання правил її проведення). При цьому, більшість порівнюваних статей схожі за змістом, а в деяких випадках є взагалі ідентичними.

Наприклад, визначаючи мету проведення перевірки показань на місці, одразу слід наголосити, що вона полягає або саме у «перевірці та уточненні», або тільки у «перевірці» показань.

Так, за критерієм мети, перевірка та уточнення здійснюється для:

- виявлення достовірності показань шляхом їх співставлення з обстановкою події, що відбулася; уточнення маршруту та місця, де відбувалися дії, що перевіряються; встановлення нових фактичних даних, виявлення трупа людини, речових доказів (проте, в КПК Казахстану закріплено лише встановлення нових фактичних даних) (КПК Туркменістану (ч. 1 ст. 285), КПК Казахстану (ч. 1 ст. 257), КПК Таджикистану (ч. 1 ст. 207));

- встановлення правдивості показань, пов'язаних з подією, яка відбулася в точно відомому місці (КПК Азербайджану (ч. 1 ст. 260));

- опису обставин та предметів, у відношенні яких допитаний дав чи може дати показання (КПК Молдови (ч. 1 ст. 114)).

За критерієм мети, де мова йде лише про перевірку, дія:

- виявлення прогалин та усунення протиріч в показаннях раніше допитаних осіб шляхом їх співставлення з обстановкою події, що відбулася; перевірка раніше встановлених фактів; виявлення нових доказів; конкретизація механізму вчинення злочину, в тому числі шляхом демонстрації своїх дій або дій інших осіб (ч. 1 ст. 215 КПК Киргизії);

- виявлення предметів, документів, слідів, ознак, місцезнаходження яких відомо особі, показання якої перевіряються; вказівка місця, де знаходилися предмети, документи, сліди; вказівка особою місця чи маршруту; виявлення достовірності показань шляхом їх відтворення та співставлення з обстановкою події (ст. 132 КПК Узбекистану);
- пояснення та уточнення обставин, які стосуються події злочину, на місці та співвідношення показань з обстановкою на місці події (ч. 1 ст. 79 КПК Естонії, ч. 1 ст. 196 КПК Литви).

З'ясовуючи зміст перевірки показань на місці, слід означити, що в різних кримінальних процесуальних кодексах він розкривається через наступні положення:

- раніше допитана особа відтворює на місці обстановку та обставини досліджуваної події; шукає та указує предмети, документи, сліди, що мають значення для справи; демонструє певні дії; зазначає, яку роль в досліджуваній події відігравали ті чи інші предмети; звертає вагу на зміни в обстановці міста події; конкретизує та уточнює свої попередні показання (ч. 2 ст. 285 КПК Туркменістану, ч. 2 ст. 257 КПК Казахстану, ст. 132 КПК Узбекистану, ч. 2 ст. 207 КПК Таджикистану);

- слідчий з'являється на місце, зазначене особою, показання якої перевіряються, разом з цією особою і пропонує йому показати (чи описати) обстановку, а також предмети, про які він дав показання раніше або може дати. При цьому допитана (чи допитувана) особа показує дорогу, яка веде до місця події, обстановку та предмети, про які він давав показання раніше або може дати, а також відповідає на запитання слідчого (ч. 4 ст. 260 КПК Азербайджану);

- раніше допитана особа відтворює обстановку та обставини на місці досліджуваної події (ч. 2 ст. 215 КПК Киргизії);

- допитана особа указує шлях до місця злочину; описує обставини та предмети, щодо яких раніше давала показання; відповідає на запитання, поставлені представником органу кримінального переслідування (ч. 2 ст. 114 КПК Молдови).

Таким чином, основна конструкція статей порівнюваних законодавств щодо перевірки показань на місці дуже подібна та виглядає наступним чином:

1. Мета: перевірка та уточнення показань або тільки перевірка раніше отриманих показань.

2. Перевірка показань на місці передбачає отримання нових доказів, що може відбуватися через виявлення раніше недосліджених у кримінальному провадженні документів, речей, предметів тощо, виявлення трупа.

Аналізуючи статті кримінального процесуального законодавства країн колишньої СНД, щодо проведення слідчого експерименту та перевірки показань на місці, виявляється, що ці слідчі дії все ж таки поєднанні однією метою – це перевірка та уточнення відомостей. Також варто звернути увагу на характер (рівень) самостійності таких слідчих дій, як слідчий експеримент та перевірка показань на місці. Адже, статті, які регламентують їх проведення, розміщені в різних главах відповідних кримінальних процесуальних кодексів, які, зокрема, регулюють проведення інших слідчих дій. Так, в КПК Таджикистану присвячені глава 21 «Огляд, освідування,

слідчий експеримент» та глава 23 «Допит, очна ставка, впізнання, перевірка показань на місці»; в КПК Молдови частина 1 глави 3 «Показання» та частина 3 глави 3 «Огляд, освідування, ексгумація, відтворення події та експеримент»; в КПК Естонії розділ 4 «Очна ставка, співставлення показань на місці з обстановкою та пред'явлення для впізнання» та розділ 6 «Обшук та слідчий експеримент»; в КПК Киргизстану глава 29 «Перевірка показань на місці та порядок її проведення» та глава 30 «Слідчий експеримент та порядок його проведення»; в КПК Узбекистану глава 15 «Перевірка показань на місці» та глава 19 «Експеримент». КПК Азербайджану, Вірменії, Казахстану та Туркменістану об'єднали статті, які регулюють проведення слідчого експерименту та перевірки показань на місці в окремих главах (КПК Туркменістану – глава 32 «Перевірка показань на місці. Слідчий експеримент»; КПК Азербайджану – глава 34 «Перевірка показань на місці та слідчий експеримент»; КПК Казахстану – глава 32 «Перевірка та уточнення показань на місці. Слідчий експеримент»; КПК Вірменії – глава 34 «Слідчий експеримент»). І лише КПК Грузії, Латвії та Литви згруппували норми щодо проведення слідчих дій в одній главі (КПК Грузії – глава XV «Слідчі дії» (слідчий експеримент (ст.ст. 129, 130)); КПК Латвії – глава 10 «Слідчі дії» (слідчий експеримент (ст.ст. 171, 172)); КПК Литви – глава XIV розділ 3 «Дії з перевірки свідчень»). Таке розмежування слідчого експерименту та перевірки показань на місці, закріплення їх в різних главах чи розділах, а також віднесення до окремих категорій слідчих дій, не зважаючи на визнання їх самостійними слідчими діями є дещо непослідовними (або нелогічними) законодавчими конструкціями.

З огляду на сутність слідчого експерименту та перевірки показань на місці у вимірі здійснюваного порівняльного дослідження видається за необхідне зробити передчасний висновок про те, що це мали б бути дві різні слідчі розшукові дії. Оскільки, на підставі аналізу норми ст. 194 КПК 1960 р. та ст. 240 КПК 2012 р. виявляється справедливим прагнення криміналістів та процесуалістів відмежувати слідчий експеримент від такої слідчої дії, як відтворення обстановки і обставин події. Зрозумілим стає сучасний підхід законодавців тих пострадянських країн,

які здійснили законодавче закріплення «Перевірки показань на місці» та «Слідчого експерименту». Тут одразу звернимо увагу на те, що все ж таки ці статті поєднані однією метою – це перевірка та уточнення відомостей, які були отримані раніше у кримінальному провадженні (або у кримінальній справі – за законодавством інших країн).

Зважаючи на сутність слідчого експерименту, як проведення слідчим, прокурором певних експериментальних дій, з метою з'ясування чи могло в реальності, в минулому, відбутися певне явище чи подія, за умови, що слідчий, детектив, прокурор проводить саме слідчий експеримент в тому тлумачному розумінні, яке визначає його як здійснення певних дослідів або дослідних дій. І в цьому випадку, в межах саме слідчого експерименту у слідчого, прокурора відсутня необхідність залучення підозрюваного, потерпілого, свідка. Тобто, важливо розуміти, що проведення саме слідчого експерименту, це діяльність щодо переконавання або підтвердження своїх припущень слідчим, прокурором шляхом здійснення дослідів чи випробувань. Проведення слідчого експерименту можливе також за умови залучення спеціаліста. А от залучення експерта, це вже інша слідча (розшукова) дія.

Щодо сутності перевірки показань на місці, як діяльності слідчого, прокурора, яка пов'язана з проведенням певних дій в тих же умовах, в яких було вчинене кримінальне правопорушення або відбулися певні дії, які пов'язані з його вчиненням (н-д, підготовка, наслідки тощо), а також за умови залучення підозрюваного, потерпілого, свідка, відбувається безпосереднє спостереження як діяли особи під час вчинюваного кримінального правопорушення, як поводитися. Лише за неможливості проведення в реальних умовах, їх підміняють створеними, але максимально подібними до тих, які існували в момент вчинення кримінального правопорушення. Під час саме відтворення обстановки і обставин події здійснюється саме перевірка та уточнення отриманих раніше відомостей у кримінальному провадженні, про що йдеться у ст. 240 КПК 2012 р. Поряд із тим, слід пам'ятати, що метою слідчого експерименту є перевірка та уточнення відомостей, які були отримані раніше у кримінальному провадженні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 11.11.2024).
2. Капліна О. В. Проблеми безпосереднього дослідження судом результатів невербальних та змішаних слідчих (розшукових) дій. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 151. С. 101–119.
3. Baudžiamaojo Proceso Kodekso Lietuvos Respublika 2002 m kovo 14 d. № IX–785. Redakcija: 2017.06.30 Aktuali. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/70b7df/pdf/> (11.11.2024).
4. Türkmenistanyň Jenaýat-prosessual kodeksi senesi, 2009-njy ýylyň 18-nji apreli URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=31344376 (11.11.2024).
5. Kriminālprocesa likums. Pieņemts: 21.04.2005. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/21960> (дата звернення: 11.11.2024).
6. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi: 14 iyul 2000-cu il tarixli 907-IQ nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2000-ci il, № 8 (II kitab), maddə 585) ilə təsdiq edilmişdir (dəyişikliklər və əlavələr nəzərə alınıb) / Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi nomativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazası. URL: <http://www.e-qanun.az/code/14> (дата звернення: 11.11.2024).
7. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი: საქართველოს კანონი 9.10.2009 р. № 1772. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/90034?publication=163> (дата звернення: 11.11.2024).
8. Eesti Vabariigi kriminaalmenetluse seadustik : Eesti Vabariigi seadus 12.02.2003. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide> (дата звернення: 11.11.2024).
9. Кыргыз Республикасынын Кылмыш-Жаза Процессуалдык Кодекси 2021-жылдын 28-октябры № 129. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112308?cl=ru-ru> (дата звернення: 11.11.2024).
10. ԵՐԵՎԱՆԻ ՂԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՐԵՍՍԳԻՐԵՎԱՑԱՍԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ: *Ընդունվել է 01.07.1998* № 3P-248. URL: <http://parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1450&lang=rus> (дата звернення: 11.11.2024).
11. Қылмыстық-Процестік Кодексі Қазақстан Республикасының: Ақорда, 2014 жылғы шілденің 4-і. № 231-V ҚРЗ. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575852 (дата звернення: 11.11.2024).
12. Кодекси Мурофиавии Чиноятии Чумхурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2009. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30594304#pos=6;-142 (дата звернення: 11.11.2024).
13. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-Процессуал Кодекси : 22.09.1994 р. № 2013–XII. URL: <http://lex.uz/docs/111463> (дата звернення: 11.11.2024).
14. Cod procedură penală al Republicii Moldova din 14 martie 2003 nr. 122-XV URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729 (дата звернення: 11.11.2024).